

Η ορθόδοξη διδασκαλία περί του ανθρώπου (ψυχή-πνεύμα και σώμα) (Νικόλαος Γιόφτσιος, Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Η ψυχή του ανθρώπου για την ορθόδοξη παράδοση, αποτελεί το άυλο, το νοερό του ανθρώπου το οποίο όμως δεν είναι άκτιστο. Δεν βρίσκεται κάπου συγκεκριμένα αλλά ούτε και παντού. Το λογικό της μέρος αποτελείται από τον νου, το λόγο και το πνεύμα. Το πνεύμα είναι η ζωοποιός ουσία και μαζί με την ψυχή και το σώμα αποτελούν τον άνθρωπο. Επειδή το πνεύμα ζωοποιεί το σώμα δεν είναι δυνατόν η ψυχή να βρίσκεται σε συγκεκριμένο μέρος του σώματος. Κατακλύζει όλο το σώμα, το περιέχει και το συγκρατεί, «Η μέντοι ψυχή, συνέχουσα το σώμα ω και συνεκτίσθη, πανταχού του σώματός εστιν, ουχ ως εν τόπω, ουδ' ως περιεχομένη, αλλ' ως συνέχουσά τε και περιέχουσα το σώμα, κατ' εικόνα και τούτ' έχουσα Θεού» (Ομιλία ΙΘ). Η ψυχή έχει φύση ζώσα, απλή, ασώματη και αόρατη, χρησιμοποιεί ως όργανο το σώμα και παρέχει σε αυτό ζωή και αύξηση και αίσθηση και γέννηση, χωρίς να έχει άλλο νου στην περιοχή της. Είναι αυτεξούσια, θελητική και ενεργητική, τρεπτή

δηλαδή εθελότροπτη, γιατί είναι κτιστή, αφού όλα αυτά τα έχει πάρει κατά φύση από τη χάρη του δημιουργού της» (Ματσούκας, 2007).

Η δε ψυχή συνδέεται με όλο το σώμα και όχι με ένα μόνο μέρος του (Ματσούκας, 2007). Το εμψυχωμένο σώμα μοιάζει να 'ναι σαν το πυρακτωμένο σίδερο που το περιβάλλει η φωτιά (Ματσούκας, 2007). Αυτό οφείλεται στην ασώματη φύση της καθώς αυτή δεν έχει σχήμα για να περιέχεται κάπου αλλά είναι νοητή (Ματσούκας, 2007).

Πρόκειται για ενιαία δημιουργία, η οποία διαθέτει ελεύθερη βούληση και μπορεί μ' αυτό τον τρόπο να αποτελέσει όργανο της αρετής ή της κακίας . Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία η ψυχή χωρίζεται σε τρία μέρη, το λογικόν, το επιθυμητικόν και το θυμοειδές. Με αυτά τα τρία μέρη πραγματοποιούνται είτε καλές είτε κακές πράξεις.



Το λογικό μέρος περιλαμβάνει τις αρετές της ευσέβειας και της πίστις καθώς την ικανότητα διαχωρισμού του καλού του κακού. Με τις αρετές αυτές ο πιστός μπορεί να αντιλαμβάνεται από ποιόν μπορεί να αγαπάται και ποιόν πρέπει να αγαπά. Το επιθυμητό μέρος περιλαμβάνει τις αρετές της προσπάθειας για πνευματική βελτίωση και έμπρακτης καλοσύνης. Οι αρετές του θυμικού μέρους είναι η ικανότητα να αποφεύγει ο άνθρωπος την αμαρτία, να καταπολεμά τα πάθη του και να υποστηρίζει την πίστη του δίνοντας ακόμα και το αίμα του (Τατάκης, 1997)

Ο Θεός, είναι ο μόνος αδημιούργητος, ενώ το κτιστό είναι το δημιούργημα του. Η κτίση δεν προϋπάρχει αλλά δημιουργείται από διαφορετική ουσία με το Θεό. Αντιθέτως για την αρχαία ελληνική φιλοσοφία από το διαχωρισμό του γενητού και του αγένητου δεν προκύπτει καμία δημιουργία καθώς και τα δύο είναι άκτιστα (Ματσούκας, 1980). Δεν είναι μόνο η έννοια της δημιουργίας που διαφοροποιεί τον όρο της ψυχής στο Χριστιανισμό και την αρχαία ελληνική φιλοσοφία. Σύμφωνα με την φιλοσοφία, η ψυχή λόγω του ότι είναι νοητή και αθάνατη, είναι και ομοούσια με το αγένητο και άρα άκτιστη (Ματσούκας, 1980). Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία η κτίση είναι ομοούσια του άκτιστου Θεού καθώς περιλαμβάνει κάθε κτιστή πραγματικότητα. Μια ακόμη διαφορά είναι το ότι για τους φιλοσόφους η ψυχή είναι αιώνια και προϋπάρχει της ανθρώπινης γένεσης σε αντίθεση με την Ορθόδοξη διδασκαλία όπου η ψυχή δεν αποτελεί δημιούργημα που προϋπάρχει (Τατάκης, 1977).

Για την πλατωνική φιλοσοφία το σώμα αποτελεί την φυλακή και τον τάφο της ψυχής ενώ για την Ορθόδοξη διδασκαλία η αγιότητα του ανθρώπου εξαρτάται και από το σώμα (Μπέγζος, 1995). Επίσης σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η ψυχή του ανθρώπου χωρίζεται σε δύο μέρη στο έλλογο και άλογο. Το πρώτο αποτελεί το ανώτερο μέρος και είναι θείο και αθάνατο ενώ το δεύτερο είναι κατώτερο λόγω της θνησιμότητας του. Αντιθέτως η Ορθόδοξη διδασκαλία υποστηρίζει ότι η ψυχή είναι μια ενιαία ολότητα και ότι είναι από τη φύση της καλή. Οι τάση που έχει ο άνθρωπος προς την αμαρτία δεν απορρέει από τη φύση της ψυχής αλλά από τη ροπή που έχει λόγω προπατορικού αμαρτήματος (Φούντας, 2002).

Επομένως, για την ορθόδοξη διδασκαλία ο άνθρωπος αποτελείται από τη ψυχή-πνεύμα και το σώμα. Οι όροι ψυχή και πνεύμα χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Τα αγιογραφικά χωρία τα οποία δείχνουν κάποια διάκριση των δυο εννοιών δεν αποτελούν ισχυρό επιχείρημα για την υποστήριξη της θέσεως ότι ο άνθρωπος απαρτίζεται από τρία στοιχεία. Ο διαχωρισμός είναι φαινομενικός και όχι ρεαλιστικός.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)